

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Dítě mezi dvěma světy
CZ.03.2.X/0.0/0.0/17_076/0011395

Evaluace projektu Dítě mezi dvěma světy

Evaluace byla zpracována jako poslední z výstupů projektu Dítě mezi dvěma světy, reg. číslo CZ.03.2.X/0.0/0.0/17_076/0011395, podpořeného z OP Z

Obsah

Úvod	2
Evaluace.....	3
1. Základní informace o projektu	3
2. Nastavení evaluace.....	4
2.1 Cíle, aktéři, prostředí	4
2.2 Metodologie, časový plán	5
2.3 Externality – Covid 19	7
2.4 Evaluační plán (EP)	8
3. Mediační služba.....	12
Popis aktivity	12
Cílová skupina.....	12
Použitá data a metody jejich zisku	12
Evaluace aktivity mediační služba	13
4. Svépomocná skupina.....	17
Popis aktivity	17
Cílová skupina.....	17
Použitá data a metody jejich zisku	17
Evaluace aktivity svépomocná skupina	18
5. Workshopy	20
Popis aktivity	20
Cílová skupina.....	21
Použitá data a metody jejich zisku	21
Evaluace aktivity workshopy	23
6. Osvětová a informační kampaň.....	26
7. Projekt a jeho data	27
Závěrečná část – celkový výsledek evaluace	31
Zdroje	32

Úvod

Předkládaná evaluace byla zpracována jako jeden z výstupů projektu Dítě mezi dvěma světy. Hlavním záměrem vytvoření tohoto materiálu byla snaha efektivně vyhodnotit jednotlivé aktivity a následně potažmo celkové dopady projektu, a to zejména s ohledem na jeho inovativnost. V rámci projektu došlo k realizaci několika zcela inovativních aktivit, jež zatím nebyly v regionu aplikovány. Smyslem této práce tedy bylo vyhodnotit úspěšnost realizace těchto aktivit, a to i v kontextu celkové úspěšné realizace projektu a také na základě podložených dat zjistit, zda zvolená forma provedení daných aktivit (projektu) efektivně zajistila naplnění očekávaných cílů a přínosů (dílčích aktivit i projektu jako celku). Součástí evaluace je pak rovněž odhalení potenciálních rezerv, nedostatků, či rizik primárně spojených s pandemickou situací Covid-19, včetně pohledu z hlediska případné udržitelnosti daných služeb a případné poskytnutí doporučení pro budoucí aktivity a činnosti centra.

Práce je členěna do jednotlivých tematicky uzavřených kapitol a obsahuje celkové shrnutí projektu a jeho aktivit včetně zahrnutí zdrojů z analýz a šetření provedených v různých časových úsecích projektu.

Evaluace

1. Základní informace o projektu

Cílem projektu Dítě mezi dvěma světy je komplexní podpora pro rodiny procházející složitým obdobím rozpadu vztahů původních partnerů (tj. sezdaných i nesezdaných) s tím, že cílem projektu je primárně preventivně působit na další nezdravé dopady předrozvodových/rozchodových rozvodových/rozchodových i porozvodových/rozchodových situací. Součástí projektu je taktéž snaha co nejdříve zachytit potenciální rizikové a krizové situace a následně formou nabídky služeb projektu pracovat na jejich řešení tak, aby došlo k co nejmenšímu dopadu do celé rodiny ale zejména na děti. Mezi další cíle projektu pak patří také oslovení veřejnosti a osvěta mezi dětmi i rodiči.

Projekt jako celek by pak měl nabídnout možnost pomoci při komplexním řešení rozchodových/rozvodových problémů v rodinách. I s ohledem na tento záměr byly do projektu zařazeny zcela inovativní aktivity, které nebyly v regionu dosud využívány (detailní pozornost bude těmto aktivitám věnována v dalších částech práce).

Cílovými skupinami projektu byly stanoveny *děti a mladí lidé ohrožení následky rozvodové nebo rozchodové situace*, z této skupiny pak byla pozornost zaměřena na děti ve věku 8 až 12 let. V rámci plánu projektu byla tato skupina kvantifikována na cca 100 dětí. Další cílovou skupinou projektu byli *rodiče a další osoby vykonávající nezbytnou péči* o děti s tím, že předběžná kalkulace počítala se zapojením cca 40 osob. Pro kompletnost je uvedena i poslední cílová skupina projektu, jíž jsou *pracovníci poskytovatelů služeb pro rodiny* v počtu 4 osoby. Těmto osobám bude poskytnuta podpora ve smyslu zajištění rozvoje kompetencí v oblastech zaměření projektu.

Harmonogram realizace projektu je nastaven na 2 roky (24 měsíců), tj. od 1.11.2019 do 31.10.2021.

Celkové způsobilé náklady projektu tvořily dle Rozhodnutí o poskytnutí dotace 4 163 608,75 Kč.

Projekt byl celkem složen z těchto **9 aktivit**:

- KA1 Řízení a administrace projektu
- KA2 Rozvoj kompetencí pracovníků působících v přímé práci s dětmi a rodinami
- KA3 Rozvodová poradna
- KA 4 Mediační služba
- KA 5 Kulaté stoly
- KA 6 Svépomocná skupina
- KA 7 Kniha, analytické a strategické dokumenty
- KA 8 Workshopy
- KA 9 Závěrečná konference a vyhodnocení projektu

Pro celkový kontext projektu jsou zde uvedeny všechny aktivity projektu, nicméně z hlediska detailní evaluace budou relevantní pouze vyloženě inovativní aktivity: **mediační služba, svépomocná skupina a workshopy** (více k výběru těchto konkrétních aktivit i jejich obsahu dále v textu). Z hlediska kompletního vyhodnocení projektu je ale nutné zahrnout i ostatní aktivity, jež jsou nezbytné pro celkové naplnění deklarovaných cílů projektu.

Inovativnost projektu je vnímána zejména s ohledem na souhrnné sestavení aktivit projektu a zahrnutí nástrojů a opatření, jež dosud nebyly v regionu využívány. Jedná se primárně o nabídku aktivit (služeb) mediace v rámci řešení problému v rodinách a důraz na zahrnutí dětí do celého procesu řešení problémů a krizí. To se uskuteční formou nabídky svépomocné skupiny a workshopů, jejichž účastníky budou pouze děti. Inovativními nástroji jsou pak také vytvoření knihy určené pro děti a dalších materiálů o rozvodové/rozchodové a vztahové problematice určené pro osvětu veřejnosti. Celkově by mělo dojít k otevření prostoru pro debatu a sdílení problémů a situací provázejících rozpad vztahů tak, aby se lidé (i děti) dokázali lépe orientovat a nebáli se případně vyhledat pomoc odborníků.

Deklarované a očekávané **výsledky a výstupy projektu** jsou samozřejmě podpořené osoby, a to jak v rámci definice monitorovacích indikátorů (jejich podpora bude v souhrnu činit více než 40 hodin), tak zejména v rozsahu bagatelní podpory, kdy těmto osobám bude poskytnuta podpora formou poradenství nebo účasti na některé z aktivit projektu (zde se jedná o děti i dospělé). Dalším indikátorem pak jsou různé strategické a analytické dokumenty včetně knihy, jež budou v průběhu realizace projektu vytvořeny. A mezi očekávané výsledky a výstupy projektu, byť již mimo stanovené indikátory je samozřejmě nutné zařadit rovněž fungující služby a platformy dle nastavení jednotlivých aktivit.

2. Nastavení evaluace

2.1 Cíle, aktéři, prostředí

Evaluace projektu, resp. vybraných aktivit projektu Dítě mezi dvěma světy bude zpracována primárně jako evaluace procesu, tj. hodnocení bude podrobena zejména forma fungování jednotlivých aktivit. Pro celkový kontext a analýzu projektu nelze samozřejmě vynechat ani ostatní aktivity projektu (projekt jako celek), nicméně hlavní pozornost bude věnována právě oněm stěžejním aktivitám, na něž byl rovněž nastaven celkový plán evaluace. Zároveň vzhledem k potřebám realizátora bude v evaluaci zohledněna i efektivita dosažení stanovených výsledků a následně i potenciálních dopadů na účastníky projektu¹.

Smyslem takto zvoleného vyhodnocení projektu bylo zjistit a na základě sebraných dat ověřit, zda zvolené inovativní aktivity vedou k naplnění očekávaných výsledků, a to jak se strany poskytovatele služeb, tak zejména pro určené cílové skupiny projektu. **Tj. zda je nabízené řešení optimální pro dosažení očekávané změny ve smyslu dosažení vytčených cílů a výsledků a naplnění stanovených indikátorů, popřípadě zda a kde vznikají rizika nebo nedostatky v rámci realizovaných aktivit, potažmo v nastavení celé intervence.** Součástí bude také základní vyhodnocení efektivity daných aktivit v návaznosti na lidské kapacity a časové náklady realizace aktivit. Z uvedených zjištění pak bude možné v závěru práce dovést doporučení pro zajištění větší efektivity a potenciální optimalizace i do budoucna.

Příjemci těchto doporučení by pak kromě v podstatě přímo zapojených aktérů (poskytovatel, účastník) měl být i širší okruh beneficentů jako veřejnost nebo orgány veřejné správy v příslušné oblasti, neboť výsledná hodnocení, doporučení, či příklady dobré praxe budou poskytnuta i těmto subjektům. Bude

¹ Dopady budou sledovány pouze v krátkodobé perspektivě, kterou umožňuje délka trvání projektu.

tak tedy vytvořen podklad pro nastavení maximálně odpovídající intervence nejen pro příjemce dotace, ale také pro širší okruh zapojených subjektů (sociální úřady, organizace apod.).

Z hlediska konkrétní formy evaluace byla zvolena **evaluace interní (autoevaluace)**, tedy vyhodnocení provedené přímo zaměstnanci projektu. Externí evaluace nebyla vzhledem k zaměření projektu, jeho zdrojům a celkově potřebám a rozsahu vyhodnocení shledána jako vhodný nástroj. Během přípravy základního evaluačního plánu bylo nicméně spolupracováno s představiteli poskytovatele dotace a jejich evaluační složkou, čímž byla zajištěna také nezávislá externí strana celého procesu.

Do představené evaluace byla zapojena celá řada **zdrojů**, od přímých účastníků ve smyslu podpořených osob dospělých i dětských, přes přímé účastníky – realizátory jednotlivých aktivit. Dále byly využity nejrůznější zdroje typu odborných studií a workshopů na téma problematika rozvodu a řešení vztahových krizí. Během projektu byly taktéž vytvořeny specifické analytické materiály zaměřené na problematiku rozvodovosti v regionu nebo nastavení realizace některých aktivit. Vzhledem k jedinečnosti těchto podkladů sledujících konkrétní data definovaných cílových skupin projektu tvoří jeden ze zdrojů této evaluace právě podklady a zjištění z uvedených prací (konkrétně se jedná o *Vstupní analýzu projektu* zaměřenou na detailní sledování cílových skupin v regionu a analýzu *Rozvod očima dětí*, jež se zaměřuje na sledování úspěšnosti realizace skupinových aktivit projektu – kulatých stolů, workshopů a svépomocné skupiny). Konkrétní použité metody a zdroje budou uvedeny u každé hodnocené aktivity, resp. u stanovené evaluační otázky (viz evaluační plán).

Pro správné uchopení evaluace a v podstatě projektu jako takového je nutné pro **kontext** doplnit, že vše se odehrává v prostředí malého města – a právě tento charakter je často určující pro specifické chování jeho obyvatel (tj. potenciálních účastníků projektu). Region města (obce s rozšířenou působností) je složen z celkem 26 obcí, v nichž žije cca 18 200 obyvatel. Centrem regionu je město Milevsko s 8 125 obyvateli (údaj z dubna 2021). Jednotlivé obce vytvářející region města jsou při tom velmi malé, jen ve 4 případech dochází k překročení hranice tisíce obyvatel. V ostatních případech se jedná o stovky obyvatel (průměrná velikost obcí je 250 obyvatel). Největší věkovou skupinou obyvatel jsou lidé ve věku 15-64 let, přičemž průměrný věk se pohybuje okolo 45 let (muži 43,8 a ženy 46,6 let).² Okresní města Písek či Tábor jsou vzdálena 20 km. Tato základní povaha původního prostředí se z hlediska chování jeho obyvatel na obecné úrovni projevuje zejména tím, že lidé se vzájemně znají, lze sledovat úzké rodinné kontakty a vazby (rodiny - prarodiče – rodiče s dětmi se často navštěvují, častěji se vyskytuje vícegenerační bydlení, prarodiče bývají zapojeni do pravidelné péče o děti - hlídání apod.). Tento, řekněme více komunitní způsob života se vyznačuje samozřejmě řadou výhod spočívajících zejména v možnosti vzájemné rodinné blízkosti a pomoci, ale také řadou nevýhod a nešvarů mezi něž patří typická „maloměstskost“, přílišná až nechtěná blízkost (lidé si „vidí do talíře“), obava nebo horší přijímání nových věcí, změn, menší ochota „něco podniknout“ nebo zúčastnit se inovativních zážitků apod.

2.2 Metodologie, časový plán

Konkrétní nastavení parametrů evaluace odráží, jak již bylo řečeno v předchozí části práce, primárně základní potřebu realizátorů, jíž v tomto konkrétním případě je snaha zjistit funkčnost projektu jako celku v kontextu poskytnutí účinné intervence klientům centra / účastníkům projektu. Specifickou

² Statistický průvodce obcemi Jihočeského kraje 2020: https://www.czso.cz/documents/11256/35330523/3307_souhrn.pdf/fe5f986f-1edb-43b6-b981-7da63f0e0d0e?version=1.9, staženo 28.9.2021.

součástí vycházející i z konzultací s poskytovatelem dotace pak byla detailnější orientace na vyložené inovativní aktivity, jež dosud nebyly v regionu (ale i obecně v prostředí poskytovatelů služeb podobného charakteru) využívány a v rámci projektu byly nasazeny v podstatě jako pilotní odzkoušení v praxi. Těmito aktivitami jsou³:

Mediace

Zcela inovativní služba. Mediace se v posledních letech ukazuje jako velmi potřebná až v podstatě nezbytná složka zajištění komunikace v rámci rodin procházejících určitým krizovým obdobím. Může se při tom jednat o možnost urovnání teprve klíčících problémů nebo naopak o pokus nastavit rozumnou komunikaci mezi rozvádějícími se / rozcházejícími se partnery, a to vše primárně s ohledem na potřeby dítěte. Dle nejnovějších informací by se mediace dokonce měla stát nedílnou součástí rozvodových řízení tak, aby byla zajištěna maximální podpora a ochrana dětem.

Ačkoli se centrum dlouhodobě věnuje podpoře rodin s dětmi, mediace zde dosud nebyla praktikována. Stejně je tomu i u ostatních sociálně zaměřených organizací v regionu. Prostřednictvím projektu tedy došlo k otevření zcela nového typu podpůrné služby.

Svépomocná skupina

Opět se jedná o zcela inovativní prvek určený pro specifickou práci s dětmi z rodin řešících nějaké vztahové záležitosti. Skupina a její nastavení bylo do projektu zařazeno jako pilotní ověření jejího možného fungování v praxi existence podpůrného plánu pro všechny členy rodiny, resp. zejména dětí, jež často bývají při řešení sporů mezi dospělými opomíjeny.

V rámci regionu lze nalézt celou řadu organizací a kroužků umožňujících trávení volného času pro děti, žádný z nich však není zaměřen takto specificky – na řešení často tabuizovaných témat a vytvoření prostředí, kde se děti nebudou bát na cokoli zeptat. Součástí jsou i relaxační aktivity určené pro výuku zvládnání emocí a vyrovnání se se stresovými situacemi.

Workshopy

Z hlediska zaměření projektu se jedná o otevření se více vzhledem k veřejnosti, v tomto případě té dětské. Stejně jako v předchozích případech nebyla dosud s akcemi podobného typu v regionu a také z pozice realizátora projektu v takovém měřítku a zaměření dosud zkušenost. Oslovením cílové skupiny dětí přímo v jejich volném čase, resp. prostředí kde tráví svůj čas dochází k celkovému rozšíření místa realizace projektu ve smyslu mimo Centrum. Celkově je tedy tato aktivita opět zcela inovativním prvkem projektu a je tedy více než vhodné zařadit ji do podrobnější evaluace, aby bylo možné posoudit, zda je tato forma práce s dětmi dostatečně efektivní a vhodná.

V kontextu vyhodnocení celkové úspěšnosti projektu budou v rámci evaluace zmíněny rovněž ostatní aktivity určené pro přímou práci s cílovou skupinou (poradny, kulaté stoly, osvětová a informační

³ Všechny uvedené aktivity budou detailně popsány (původní plán vs. vyhodnocení) v rámci samostatných kapitol zaměřených na jejich evaluaci, zde je pouze uveden stručný popis s důrazem na zdůvodnění výběru právě dané aktivity.

činnosti realizovaná prostřednictvím vytváření specifických materiálů), nicméně tyto aktivity již nejsou zahrnuty v detailním evaluačním plánu a nejsou pro ně stanoveny specifické evaluační dotazy.

Evaluační část práce bude rozdělena do jednotlivých kapitol dle vybraných aktivit, přičemž všechny kapitoly budou zpracovány dle stejného klíče – budou sesazeny dle stejných parametrů a budou obsahovat totožné atributy. Toto nastavení umožní větší přehlednost práce a taktéž poskytne lepší prostor pro případnou vzájemnou komparaci. Obsahem každé z kapitol bude: detailní popis původního plánu aktivity, popis použitých dat a metody jejich zisku, zpracování získaných dat (analytická část) a vyhodnocení aktivity dle nastavené matice evaluačního plánu a otázek.

Metodologicky využívá tato evaluace kombinaci kvalitativních a kvantitativních dat. Konkrétně v případě kvantitativních dat počty účastníků, četnosti konání (prezenční listiny, listy účastníků). Zásadní roli pak budou nicméně hrát data kvalitativní, jež byla poskytnuta přímo účastníky projektu formou hodnotících formulářů nebo přímých řízených individuálních rozhovorů a dále kvalitativní data vycházející ze speciálních formulářů vytvořených pro účely této evaluace a určených pro realizátory určených aktivit projektu. S realizátory jednotlivých aktivit byl rovněž proveden řízený rozhovor zaměřený na jejich posouzení efektivity a nastavení jimi realizovaných aktivit. Původ konkrétních použitých dat bude vždy u příslušné aktivity uveden.

Časovým rámcem evaluace je v podstatě celá doba realizace projektu, resp. definovaných evaluovaných aktivit. Tyto začínaly většinou v 5. měsíci realizace projektu. Sledování těchto aktivit probíhalo **průběžně** od jejich zahájení až po v podstatě ukončení (poslední měsíc realizace projektu není vzhledem k nutnosti zpracování evaluace před ukončením projektu pochopitelně zahrnut, nicméně lze konstatovat, že tato skutečnost nemá na celkový výsledek evaluace prakticky žádný vliv). Sběr dat i monitoring stanovených aktivit v průběhu projektu dle předem stanoveného klíče umožnil přímou reflexi případných vnějších či neočekávaných skutečností již během realizace projektu – a je potřeba konstatovat, že vzhledem k obecnému vývoji situace v ČR i ve světě bylo potřeba určité změny učinit.

Součástí předkládané zprávy bude samozřejmě i výsledná **závěrečná evaluace** projektu jako celku, kde budou zahrnuty dalších uvedené aktivity a bude věnován prostor celkovému vyhodnocení projektu.

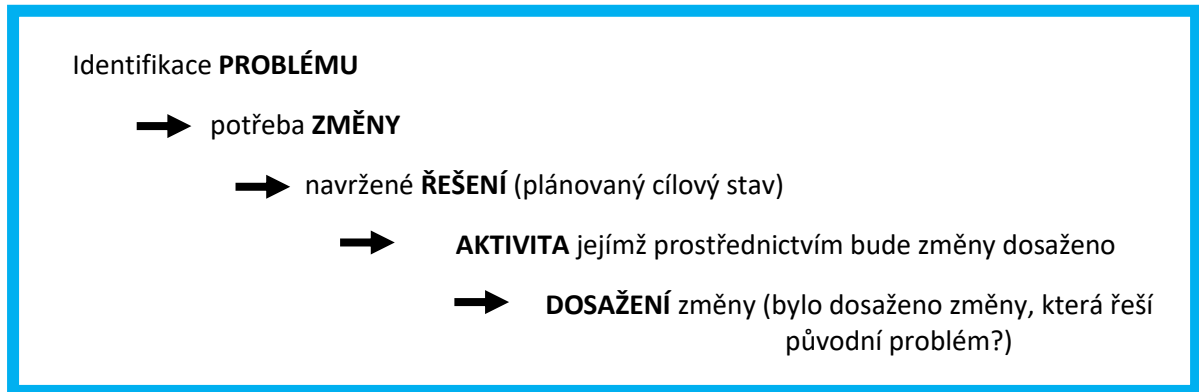
2.3 Externality – Covid 19

Netradiční kapitolu nazvanou „externality“ bylo nezbytné do této evaluace projektu zařadit, neboť vlivem nečekaného rizika a externality pandemie Covid-19 došlo k poměrně zásadním a výrazným zásahům do původně nastaveného konceptu projektu, resp. aktivit podléhajících evaluaci. Lockdown a navazující opatření zamezující šíření pandemie měla vliv prakticky na všechny atributy dílčích aktivit – od nastavení harmonogramu (vůbec umožnění konání skupinových aktivit), přes obsah aktivity až samozřejmě po celkovou účast podpořených osob. Vše se samozřejmě následně projevilo v celkovém dopadu aktivit / projektu. Ke skutečnosti výrazného omezení činnosti a možnosti realizovat projekt / aktivity dle původního plánu lze nicméně v návaznosti na jeho / jejich realizaci poznamenat, že ze strany realizačního týmu byly podniknuty nadstandardní kroky pro vyřešení celé situace. Aktivity projektu byly provedeny v „krizovém“ režimu často vyžadujícím jiné a více náročné postupy.

Celkovou situaci a možnosti odpovídající době a jejím opatřením je tedy nutné brát v rámci vyhodnocení v potaz a dosažené výsledky hodnotit rovněž podle odpovídajících kritérií. Dopady restrikcí na danou aktivitu budou vždy uvedeny v kapitole příslušné aktivity.

2.4 Evaluační plán (EP)

Níže uvedený detailní evaluační plán definovaných aktivit projektu byl sestaven na základě reflexe teorie změny, jež byla použita již při základní přípravě projektu⁴.

Hodnocení dosažení změny (ve smyslu dopadu projektu) je samozřejmě vzhledem k charakteru tohoto faktoru velmi problematické, proto je z hlediska předkládané evaluace dosažením změny chápáno primárně naplnění cílů aktivity.

Evaluační plán, tak jak byl sestaven v úvodní části projektu (při přípravě průběžné evaluace) je uveden na následujících stránkách. Uvedená forma plánu reflektuje primární potřeby evaluace z hlediska realizátora projektu. Koncept evaluace byl konzultován rovněž s poskytovateli dotace. V návaznosti na podobu tohoto plánu byly vytvořeny formuláře a dokumenty určené pro průběžný monitoring projektu.

Taktéž, jak bylo uvedeno v kapitole o externalitách, vlivem událostí v průběhu doby realizace projektu došlo k výrazným zásahům do možností realizovat aktivity dle původního plánu. Tyto skutečnosti se v některých případech promítly i do dílčích částí evaluačního plánu, kdy např. nastalá situace umožnila v několika případech rozšíření služby, a tedy byly připojeny nové dotazy, vlivem lockdownu došlo rovněž k posunu harmonogramu konání aktivit, a tedy i částečnému harmonogramu posunu sběru dat. Vyhodnocení dotazů EP je tak v relevantních kapitolách rozšířeno právě o tyto nové otázky (tyto jsou uvedeny kurzívou)⁵.

⁴ Stejná teorie změny byla využita rovněž v analytickém zpracování aktivit projektu.

⁵ Daná forma – označené rozšíření EP bylo zvolena i vzhledem ke skutečnosti možnosti přehledného sledování vypořádání se s neočekávanými událostmi v podobě vynucených změn projektu.

Aktivita projektu	Evaluační otázky (EQ)	Metoda sběru dat	Zdroje dat	Harmonogram sběru dat	Témata šetření
1 Mediační služba (KA 4)	EQ 1.1. Byla mediační služba realizována v souladu s původním záměrem projektu? – hodnocení procesu realizace ze strany realizátorů	<p>Analýza dokumentů (formuláře pro realizátory)</p> <p>Strukturované rozhovory vycházející z formulářů</p> <p>Údaje z monitoringu projektu (počet podpořených osob, základní informace o podpořených osobách)</p>	<p>Realizátoři projektu (odborný tým projektu)</p> <p>Realizátoři projektu (odborný tým projektu)</p> <p>Monitorovací listy podpořené osoby, údaje z evidence podpořených osob (bagatelní podpora)</p>	<p>Průběžně po celou dobu trvání projektu</p> <p>V závěru projektu v návaznosti na realizovanou praxi</p> <p>Průběžně</p>	<p>Jaký byl o službu zájem?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Počet řešených případů - Počet sezení (jednorázové konzultace vs. opakovaná sezení) → počet a délka sezení - Způsob, jak se účastníci o službě dozvěděli <p>Způsob nastavení služby:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Počet účastníků, kteří byli přesměrováni na jiný/další typ služby <ul style="list-style-type: none"> o V rámci projektu o Mimo projekt - Doba potřebná pro řešení případů ze strany realizátora (příprava + konzultace)
	EQ 1.2. Jak byla mediační služba vnímána a hodnocena klienty? – hodnocení ze strany CS rodin	Analýza dokumentů (formuláře / dotazníky pro účastníky)	Účastníci projektu (CS)	Průběžně dle účasti na aktivitě	<p>Nejčastější řešená témata / oblasti podpory, o které byl největší zájem</p> <p>Počty ohrožených dětí, které byly prostřednictvím služby identifikovány a evidovány na OSPOD</p> <p>Vnímání (přínosu) služby ze strany realizátorů</p> <p>Vnímání (přínosu) služby ze strany účastníků</p>

<p>2 Svépomocná skupina (KA 6)</p>	<p>EQ 2.1. Byla svépomocná skupina realizována v souladu s původním záměrem projektu? – hodnocení ze strany realizátorů</p> <p>EQ 2.2. Jak byla svépomocná skupina vnímána a hodnocena klienty? – hodnocení ze strany rodin</p>	<p>Analýza dokumentů (formuláře pro realizátory)</p> <p>Strukturované rozhovory vycházející z formulářů</p> <p>Údaje z monitoringu projektu</p> <p>Dotazníkové šetření pro rodiče zapojených dětí (on-line oslovením na základě účasti dětí)</p>	<p>Realizátoři projektu (odborný tým projektu)</p> <p>Realizátoři projektu (odborný tým projektu)</p> <p>ZoR</p> <p>Účastníci projektu (CS) – rodiče zapojených dětí</p>	<p>Průběžně po celou dobu trvání projektu</p> <p>V závěru projektu v návaznosti na realizovanou praxi</p> <p>Průběžně</p> <p>Průběžně dle účasti na aktivitě</p>	<p>Jaký byl o službu zájem?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Počet dětí, které se zúčastnily celkem - Počet dětí na jednotlivých hodinách → vytíženost služby - Počet účastí jednoho dítěte (byl zájem o pravidelné setkávání nebo se jednalo o jednorázové návštěvy) - Způsob, jak se rodiny o službě dozvěděly <p>Průběh služby:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jaké aktivity byly nejvíce žádané (co děti chtěly) - Jaké postupy se nejvíce osvědčily (na co děti nejlépe reagovaly) - Jaká témata ne/měly děti zájem řešit <p>Vnímání (přínosu) služby ze strany realizátorů</p> <p>Vnímání (přínosu) služby ze strany rodin</p>
<p>3 Workshopy (KA 8)</p>	<p>EQ 3.1. Byly workshopy realizovány v souladu s původním záměrem projektu? – hodnocení ze strany realizátorů</p>	<p>Analýza dokumentů (formuláře pro realizátory)</p> <p>Strukturované rozhovory vycházející z formulářů</p>	<p>Realizátoři projektu (odborný tým projektu)</p> <p>Realizátoři projektu (odborný tým projektu)</p>	<p>Po proběhnutí aktivity</p> <p>V závěru projektu v návaznosti na realizovanou praxi</p>	<p>Jaký byl o službu zájem?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Počet účastníků akce → celkem - Počet zúčastněných subjektů (komunikace s těmito subjekty při organizaci akce) - Byl by zájem o případnou další spolupráci ze strany těchto subjektů?

	EQ 3.2. Jak Jak byly workshopy vnímány a hodnoceny klienty? – hodnocení ze strany dětí	Údaje z monitoringu projektu Dotazníkové šetření mezi dětmi	ZoR Účastníci aktivity (dětí), CS	Po proběhnutí aktivity Po proběhnutí aktivity	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Měly děti zájem zapojit se / byly spíše pasivní</i> - <i>Jaká forma workshopu děti nejvíce zaujala (výklad, rozhovor, příklady, hry apod.)</i> <p>Dopad do cílové skupiny dětí</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Byl zájem dětí o případné další aktivity projektu (svépomocná skupina), došlo k reálné účasti na dalších aktivitách projektu?</i> <p>Vnímání přínosu služby ze strany realizátorů</p> <p>Hodnocení aktivity ze strany dětí (CS)</p>
--	--	--	--	--	---

3. Mediační služba

Popis aktivity

Cílem a hlavním obsahem této aktivity bylo zajištění služby mediace se specifickým zaměřením na potřeby a pocity dítěte, tak aby došlo k optimální reflexi rodinného prostředí jako takového (věkové rozložení rodičů, profesní a sociální status rodičů, možnosti podílet se na východě) a zároveň individuálních potřeb dítěte (dětí) vycházejících z jeho věku, zájmů, preferencí apod. Konkrétní formou této spolupráce měl být kontrakt mezi všemi zúčastněnými stranami ohledně chování, jednání a plnění dílčích povinností vedoucích k žádanému dopadu do citového, rozumového i dovednostního vývoje dítěte.

Služba měla být otevřena 1x týdně na 8 hodin s předpokladem dalších 8 hodin pro přípravu mediátora.

Realizaci mediace se věnoval psycholog se specifickým zaměřením na toto téma.

Očekávaným **výstupem** bylo zajištění fungující služby zajišťující podporu definovaným cílovým skupinám. Z hlediska počtu podpořených osob nebyla stanovena žádná konkrétní hodnota, neboť podpora byla očekávána v bagatelním rozsahu.

Cílová skupina

Jak již vyplývá z původního popisu aktivity, služba byla určena pro celé rodiny, resp. pro všechny členy rodiny, tj. dospělí i děti.

Použitá data a metody jejich zisku

Z hlediska způsobu sběru dat a časovému harmonogramu jejich zisku bylo vše dodrženo v souladu s plánem (EP). Data byla získávána od všech zúčastněných stran – realizátora i podpořených osob, a to od počátku realizace této aktivity (5. měsíc realizace projektu). V případě psychologa byl v pravidelných kvartálních intervalech vyplňován pro evaluaci vytvořený formulář obsahující údaje o základní charakteristice klientů, řešené problematice a charakteru podpory ve smyslu dlouhodobá, krátkodobá⁶. Ke konci projektu byl pak následně proveden rovněž řízený individuální pohovor s psychologem navazující na tyto formuláře a reflektující zkušenosti získané během realizace služby (vhodnost formátu nastavení služby, pozitiva, negativa, doporučení apod.).

Data byla průběžně (kvartálně) přijímána také od jednotlivých účastníků projektu, a to formou rozesílaných online dotazníků.

Pro celkové vyhodnocení aktivity bylo využito také údajů o účastnících projektu sbíraných pro celkový monitoring projektu.

⁶ Vyplněné formuláře jsou případně k dispozici přímo v Centru.

U této aktivity lze konstatovat, že navzdory pandemické situaci se podařilo poměrně věrně dodržet původní plán a harmonogram její realizace.

Konkrétní číselné údaje o počtu podpořených osob, jejich základním rozlišení a charakteru služeb jsou uvedeny v následující tabulce

Podpořených osob celkem:	74
Z toho ženy	49
muži	25
Typ návštěv / podpory:	
jednorázová	38
dlouhodobá	36

Z formulářů vytvořených speciálně pro účely evaluace a sbíraných od začátku realizace aktivity dále vyplynulo, že prakticky většina podpořených osob, které proces mediace iniciovaly byly ženy. I když samozřejmě v pozdějších fázích procesu mediace se z logiky věci zapojovala celá rodina, prvotní zájem o službu a také prvotní kontakt pocházel z větší části ze strany žen. Pokud se podíváme ještě o trochu dále na charakteristiku podpořených rodin, pak se jednalo o osoby se středoškolským vzděláním (středoškoláci s maturitou tvořili 59,3% podpořených osob, následovaly osoby vyučené – 24,2 % a třetí skupinou byli rodiče s vysokoškolským vzděláním -16,5 %) a rodiny, kde oba rodiče (tedy zejména ženy) byli zaměstnaní (zaměstnaní rodiče tvořili 78 % účastníků aktivity, 14 % byli rodiče – matky na mateřské nebo rodičovské dovolené a pouze 8 % účastníků spadalo do kategorie nezaměstnaných).

Tabulka výše mimo jiné také ukazuje, že poradenství bylo téměř v lehké nadpolovině případů poskytnuto jednorázově. Dlouhodobější podpora byla vyhledána u 36 z celkových 74 podpořených osob.

Ohledně konkrétních oblastí řešených témat v rámci mediace pak převládá zaměření na hledání cesty pro nastavení funkční komunikace v rámci rodiny, a to zejména při řešení již nastalých konfliktních situací. Z hlediska časové osy vztahů mezi partnery bylo možné setkat se se všemi variantami od krizí počínajících, již běžících až po snahu napravit poškozené vztahy mezi bývalými partnery. Společným prvkem byla ve všech případech již probíhající krizová situace narušených vztahů. Cca jednu třetinu případů tvořily situace probíhajícího rozvodu, jenž se díky společným dětem dostal před soud nebo do kompetence OSPODu. Zde se majoritně řešeným tématem stalo nastavení rodinných vztahů jako takových a dohoda ohledně úpravy styků jednoho rodiče s dítětem. Na základě realizované praxe lze dále konstatovat, že častými klienty mediace byly rovněž vícedětné páry s dětmi z předchozích vztahů. V těchto případech se v rámci mediace řešilo například emoční napětí mezi novými sourozenci. Samostatnou kapitolou jsou pak u těchto nově vzniklých rodin rozpory ve výchově dětí – typicky rozdílné výchovné postupy biologických rodičů u svých a u získaných dětí. Nastavení výchovných postupů se také řešilo ve vztahu nově vzniklá rodina, kde dítě tráví většinu času vs. zásahy a názory biologického rodiče dítěte stojícího mimo tuto rodinu. Obdobné problémy se pak řešily rovněž v rodinách se střídavou péčí, kde dítě pendluje mezi dvěma nově vzniklými rodinami. Nově rezonujícím

tématem pak také byly různými způsoby narušené funkce rodiny související s dopady pandemie koronaviru.

Mediátor

Řízený rozhovor s realizátorem služby – psychologem pak výše uvedená data doplnil ještě o další kvalitativní rovinu subjektivního hodnocení. Proces mediace realizované v rámci aktivity byl rozdělen do několika na sebe navazujících kroků, kdy v první fázi proběhlo sezení s klienty – rodiči (popřípadě v prvním kole s jedním z rodičů), následně proběhlo sezení s celou rodinou a v poslední fázi bylo vše doplněno o sezení s (nejčastěji) nezletilými dětmi. Mezi jednotlivými termíny plánovaných návštěv byly prováděny také telefonické konzultace a rozhovory s jednotlivými klienty. Veškeré uvedené mediační práce na bázi rozhovorů a sezení byly dále doplněny o nezbytné administrativní a technické (analytické) činnosti jako vypracování zpráv vyžádaných OSPOD nebo soudy, zprávy pro další odborníky, s nimiž bylo nutné spolupracovat (např. psychiatr, psycholog nebo odborný lékař) a samozřejmě zpracování klientských anamnéz jako takových. Celkově bylo v návaznosti na veškeré uvedené procesy psychologem vyhodnoceno, že v průměru se nezbytná časová dotace na jeden uzavřený mediační cyklus pohybovala cca okolo 15 hodin. Na základě hodnocení realizátora je možné konstatovat, že proces mediace vykonávaný v rámci projektu v Centru vycházel a splňoval veškeré atributy a standardy mediační práce. Mediátor neidentifikoval žádnou negativní zpětnou vazbu od klientů. Dle jeho odborného hodnocení bylo na základě řešených případů a jejich výsledků možné konstatovat, že všechny moderované rodinné situace a konflikty doznaly minimálně takových posunů, které znamenaly pozitivní změny pro dítě – konkrétně již během procesu mediace bylo možné u dětí spatřit odbourání nejtíživějších bariér, například ohledně komunikace v rodině nebo s nevlastními sourozenci. Schopnost umět si vzájemně sdělovat své pocity, které jsou okolím přijaty a respektovány přinesla dětem úlevu a zlepšení jejich situace v rodině (to se projevilo například větší ochotou zapojovat se do rodinných diskuzí, plánování společného času apod.). U nejmenších dětí bylo možné sledovat zklidnění v podobě menších záchvatů vzteku nebo problémy se spaním.

Dotaz ohledně případných doporučení z hlediska možného efektivnějšího nastavení služby jako takové do budoucna odpověděl mediátor, že by byla potřeba zvýšit informovanost o mediační službě mezi dětské lékaře, psychiatry a psychology v regionu. Mimo zvýšenou informační kampaň by určitě neměly zůstat ani soudy.

K celkovému subjektivnímu hodnocení aktivity jako takové (přínosy pro klienty, reakce na potřeby klientů, potřebnost služby i nadále v budoucnu) mediátor uvedl, že projektem poskytovaná služba zcela bezesporu přinesla jednotlivým aktérům úlevu a celkově pak mnohde skutečně přispěla k celkovému řešení a zlepšení rodinné situace ve smyslu ochoty zapojit se do řešeného tématu, schopnosti lépe své pocity a potřeby vykomunikovat a na druhé straně, také přijmout a respektovat názor a potřebu druhé strany (např. rodiče byli schopni domluvit se na setkávání otce s dítětem, přičemž před mediací spolu rodiče vůbec nekomunikovali). Došlo ke zkrácení času trvání konfliktních situací a také přinesla větší komfort zúčastněným stranám (přítomnost mediátora vedla ke zklidnění vyhoceného konfliktu a umožnila smysluplnou domluvu a uzavření dohody přijatelné pro všechny strany). To se pak následně již v průběhu řešení případu odráželo u dětí, které se dokázaly v celé nepřehledné situaci lépe orientovat a tím pádem došlo ke zlepšení v celkovém prožívání a chápání emočního zatížení. Celkově pak dodal, že potřeba a zapojení mediačních služeb do řešení rodinných konfliktů a krizí celosvětově neustále stoupá a je tedy stále více využívaná, a to nejen samotnými klienty, ale především si díky svým výsledkům dokázala získat prestiž také u orgánů, jež se ze zákona zabývají problematikou rodin

a ochrany dětí. Celkově tak potřeba mediačních služeb (a to i na úrovni ČR ve spolupráci např. se soudy) stoupá.

Pro doplnění komplexnosti a efektivity celého procesu bylo v rámci rozhovoru zjišťováno, zda a případně jaký jiný typ služby (již mimo Centrum, resp. projekt) byl v rámci podpory klientům doporučen. V tomto případě se jednalo o sjednání kontaktu na další odborníky jako psycholog, psychiatr, diagnostické centrum a jiní odborní lékaři.

Účastníci

Také data získaná od účastníků projektu formou zasílaných dotazníků potvrdila a dále doplnila výše uvedené skutečnosti. Z hlediska charakteristiky podpořených osob ve smyslu iniciátora prvotního kontaktu se ve většině případů jednalo o matky – ženy, zaměstnané se středoškolským vzděláním (s maturitou). Službu začali podpoření účastníci využívat v drtivé většině (přes 95 %) z vlastní vůle, tj. nebyli odkázaní např. OSPODem nebo soudem). O možnosti využití mediace se klienti nejčastěji (téměř v polovině případů) dozvěděli od známých. Na druhém místě se v cca 33 % případů o mediaci účastníci dozvěděli z webu. Nejméně osob (18 %) pak bylo inspirováno informacemi uváděnými v tisku.

Vzhledem k nutnosti vyhodnocení služby je zásadní část dotazníků zaměřená na hodnocení služby jako takové. V tomto případě na dotazy, zda byla služba nastavena v souladu s potřebami klienta ve smyslu formátu a časového nastavení (možnosti konzultace, účast všech členů rodiny, časové rozložení) se získané odpovědi blížily 100 % ve smyslu celkové spokojenosti. Ani v průběhu řešení jednotlivých případů se nevyskytla žádná výraznější negativní zpětná vazba, na niž by bylo potřeba reagovat např. změnou formátu nebo procesní stránky služby. Pokud se, a to zejména v návaznosti na snahu nastavit službu skutečně maximálně efektivně, zaměříme na těch několik málo připomínek k nastavení mediace, pak se jednalo o zpětnou vazbu typu, že by bylo potřeba umožnit lepší dostupnost služby ve smyslu četnějších konzultací. V jednom případě by hodnotící osoba uvítala možnost delších konzultací a taktéž v jednom případě byla obdržena žádost o jiné časové / termínové nastavení služby (jiný den a jiný čas).

Posledním okruhem dotazníkového šetření směrem k účastníkům byl dotaz na posouzení jejich subjektivního pocitu z celkového dopadu využití služby. I zde byly v cca 60 % zaznamenány odpovědi ve smyslu „*služba mi pomohla (cítím se lépe, získal/a jsem co jsem potřeboval/a)*“. Další skupinu odpovědí pak v cca jedné třetině případů zahrnovala definice „*služba mi v zásadě pomohla, ale je potřeba další navazující péče / podpora → využiji*“. V marginální míře se objevily také odpovědi pozitivně hodnotící poskytnou službu a podporu, ale s dovětkem, že je potřeba další navazující péče, ovšem již mimo možnosti Centra.

Vyhodnocení

V návaznosti na výstupy zjištěné od všech zapojených aktérů je nyní možné přejít k vyhodnocení aktivity jako takové.

Stanovený harmonogram aktivity byl dodržen. Služba byla poskytována dle plánu v určené četnosti i trvání.

Stanovené výsledky a výstupy aktivity byly také dodrženy – byla zprovozněna a otevřena podpůrná služba mediace, která po stanovenou dobu poskytovala klientům potřebnou pomoc a podporu.

Z hlediska kvalitativního hodnocení zapojených stran je možné konstatovat, že jak z pozice realizátora (mediátor) tak účastníka panovala shoda o pozitivním dopadu služby zejména s ohledem na řešení

bezprostředních krizových situací v rodinách. Všichni se také shodovali na tom, že obdobný styl služby je skutečně potřeba, a to v ještě větším rozsahu, než bylo umožněno v rámci projektu.

Připomínky a doporučení všech zainteresovaných lze interpretovat spíše jako kosmetické, k nastavení a formátu služby se nevyskytla žádná výraznější kritika.

Shrnutí dle dotazů a okruhů nastavených v EP je uvedeno v následující přehledové tabulce:

Jaký byl o službu zájem?	
Počet řešených případů	74
Počet sezení (jednorázová vs. dlouhodobá)	Mírně převažují jednorázové návštěvy (38 :36)
Délka jedné konzultace	Nastaveno dle standardů mediační práce na 1 hodinu
Jak se účastníci o službě dozvěděli	Nejčastěji prostřednictvím známých (téměř 50%, dále 32 % web, 18 % tisk/informační kampaň)
Nastavení služby	
Počet účastníků přesměrovaný na jiný typ služby	33 (jedná se primárně o klienty využívající další služby Centra)
Doba potřebná na řešení 1 případu ze strany realizátora	15 hodin
Klienti:	
Nejčastěji řešená témata	Nefungující komunikace v rodině / mezi bývalými partnery Úprava styku s dětmi u 1 z rodičů
Počty dětí, které byly identifikovány pro OSPOD	Spolupráce s OSPOD byla po celou dobu aktivity funkční, nicméně spíše opačným směrem (OSPOD posílá klienty Centru)
Hodnocení přínosu ze strany realizátorů	
	Celkově pozitivní – službu by v obdobném, resp. i rozšířenějším formátu bylo potřeba poskytovat i do budoucna
Hodnocení přínosu ze strany účastníků	
	Celkově pozitivní – službu by v obdobném, resp. i rozšířenějším formátu bylo potřeba poskytovat i do budoucna

4. Svépomocná skupina

Popis aktivity

Primárním cílem a zaměřením svépomocné skupiny bylo poskytnutí bezpečného prostoru pro sdílení zkušeností a případné uvolnění napětí specificky pouze pro děti. Smyslem tohoto nastavení bylo zapojit děti do komunikace, umožnit jim mluvit o věcech, které je trápí nebo kterým nerozumí – tj. soustředit se také na dětský pohled a rovinu v případě řešených problémů v rodině. Součástí jednotlivých setkání pak byly rovněž aktivity pro uvolnění stresu, pohybové aktivity, různé druhy tvoření nebo hudební hry. Stěžejními tématy měly být oblasti jako „Co je to rozvod?“, „Jak se cítím?“ „Mám právo na oba rodiče“...

Konání aktivity bylo stanoveno na termín 1x měsíčně, a to ve středu odpoledne po dobu 2 hodin (od 16:00 do 18:00 hodin).

Zajištění služby a práce s dětmi spadala do kompetence odborného asistenta projektu, supervize pak byla zajištěna také ze strany garanta projektu.

Definovaným výstupem aktivity bylo zřízení a zajištění fungujícího provozu služby a z toho vyplývající průběžná podpora pro zúčastněné děti. Z hlediska počtu podpořených osob se vzhledem k charakteru služby (účast mohla ale také nemusela být pravidelná) se jednalo o bagatelní podporu.

Cílová skupina

Pro tuto aktivitu byla stanovena cílová skupina dětí ve věku 8 – 12 let s tím, že maximální kapacita setkání byla stanovena na 6 dětí. Roli v tomto nastavení hrála opět snaha o zajištění intimity ve skupině a také určité homogenity skupiny i z hlediska mentální vyspělosti (navíc dle odborné literatury právě děti ve starším školním věku bývají dopady rozpadů vztahů svých rodičů zasaženy nejvíce).

Použitá data a metody jejich zisku

Přes poměrně významné komplikace, s nimiž se tato aktivita během své realizace musela vyrovnávat, lze konstatovat, že evaluačním plánem navržené metody sběru dat i jejich harmonogram byly dodrženy.

Základní „pevná“ kvantitativní data byla využita z připravených formulářů pro realizátory, použity byly rovněž zdroje pro monitoring projektu jako takový. Za nejvýznamnější zdroj informací lze nicméně označit řízený rozhovor s realizátorkou aktivity – odbornou asistentkou. Kvalitativní složka hodnocení je pak doplněna také o sledovanou zpětnou vazbu přímo od dětí (účastníků) získávanou rozhovory s dětmi (realizátoři). Kompletnost hodnocení je pak uzavřena ziskem zpětné vazby rovněž od rodičů zapojených dětí – tito se aktivity měli původně účastnit v podstatě nepřímou, jako prostředníci pro předávání informací o jednotlivých setkáních, vzhledem k situaci byli ale nakonec rodiče do aktivity zapojeni více aktivně, byli nedílnou součástí aktivity a bylo s nimi komunikováno skutečně na pravidelné bázi.

Harmonogram sběru dat pro evaluaci byl rámcově dodržen, údaje byly zjišťovány průběžně (a to i vzhledem k situaci, na kterou bylo nutné flexibilně reagovat). Celkové časové období sběru se pohybuje v rozmezí červen 2020 (počátek realizace aktivity) až konec léta 2021. Ačkoli se během podzimu (do konce realizace projektu) očekává možné konání dalších setkání, pro vyhotovení této evaluace jsou dosavadní údaje dostatečné.

Evaluace aktivity svépomocná skupina

Přímé (osobní) setkání dětí v rámci svépomocné skupiny proběhlo za dobu realizace projektu celkem devětkrát. K tomuto číslu je nutné poznamenat, že lockdown a zákazy shromažďování zde měly opravdu velký dopad. Setkání se uskutečnila vždy, když to bylo jen trochu možné. Náhradním řešením dané aktivity pro zajištění alespoň rámcového vzdáleného kontaktu se staly pracovní listy, jež byly dětem (účastníkům předchozích setkání, nebo případně těm, kteří projeví zájem se účastnit) zasílány prostřednictvím emailů jejich rodičů. Zároveň byl v této těžké a nestandardní době kladen důraz na zapojení rodičů a komunikaci s nimi – byla jim nad rámec plánovaných aktivit nabídnuta možnost konzultací s názvem „Rodič a já“. Tyto konzultace se setkaly s úspěchem a byly rodiči využity.

Pokud se podíváme na průběh skupiny nazvané **#Pokec_a(r)t** tak, jak v optimálním případě měla probíhat, tj. bez pandemie a jejích zákazů, tak se během prvních setkání podařilo vytvořit stabilní skupinku 3–4 dětí v průměrném věku 9 let. Účastníky aktivity byly většinou děti vyrůstající v neúplných nebo rozvedených rodinách. Několikrát skupinu navštívily i děti z úplných rodin nebo děti vyrůstající v pěstounské péči. Toto nastavení bylo hodnoceno jako velice pozitivní, protože různá prostředí, s nimiž děti měly zkušenosti přinesla větší rozmanitost a různé pohledy dětí na řešenou problematiku.

Během jednotlivých setkání byla s dětmi řešena nejrůznější témata týkající se mezilidských vztahů, vztahů v rodině emocích apod., děti samy mohly s tématy přicházet a ptát se na věci, které je zajímají nebo které je trápí. Oblasti probírané ve skupině byly pro přiblížení a snadnější pochopení ze strany dětí ilustrativně ukazovány na základě příběhu řečeného na počátku. Tento příběh pak děti pod vedením odborného asistenta rozebraly a probraly jednotlivé aspekty, dopady a případné nejasnosti. Po této „analytické části“ následovala nějaká relaxační činnost, neboť samozřejmě s dětmi řečeného věku není možné 2 hodiny v kuse řešit těžké téma. Navíc bylo smyslem aktivity naučit děti pracovat se svými emocemi, včetně zapojení nejrůznějších technik relaxace a odlehčení.

Všem účastníkům byla rovněž předána kniha „*Dítě mezi dvěma světy*“. Z hlediska práce s dětmi byly využity nejrůznější postupy jako např. možnost ztotožnění se s příběhem někoho jiného na základě vyprávění z knihy „*Ferda a jeho mouchy*“ obsahující příběhy různých dětí, meditace za pomoci meditačních polštářků, nebo tvoření, malování a výroba s prvky arte terapie. Velmi oblíbenou činností se stala muzikoterapie s bubínky, během níž bylo iniciováno vyjádření emocí a strachů skrze hudbu, zároveň tento postup velmi dobře fungoval také jako nástroj pro uvolnění stresu.

Vyhodnocení

Závěrečná reflexe této aktivity tedy na základě vyhodnocení všech relevantních parametrů vypadá následovně. Pokud bychom vycházeli z původních plánů, aktivita se konala méněkrát, než bylo stanoveno. Toto bylo zapříčiněno neočekávanými událostmi spojenými s omezením, resp. zákazem

setkávání během pandemických opatření. Naplnění tohoto (byť v době přípravy projektu nepředstavitelného) rizika bylo eliminováno nadstandardními kroky ze strany realizátorů projektu, kdy byly vytvářeny pracovní listy s nejrůznějším typem aktivit včetně možností relaxace a tyto byly následně prostřednictvím emailu rodičů zasílány jednotlivým účastníkům setkání. Také bylo ve vyšší míře celkově komunikováno s rodiči, byla jim dokonce nabídnuta možnost původně neplánovaných konzultací.

Další odchylkou oproti plánu, jež není možné v rámci vyhodnocení vynechat, je celkově menší účast dětí, než bylo původně očekáváno. Dle stanoveného plánu projektu se skupiny mohlo účastnit max. 6 dětí. Reálně se však utvořila skupina 3 – 4 dětí, které setkání navštěvovaly. Maximální kapacity tak nebylo dosaženo. Podpora byla tedy menší jak v rámci jednotlivých skupin, tak samozřejmě z hlediska absolutního čísla podpořených dětí. I v tomto případě se lze částečně odvolat na situaci s koronakrizí, která zkrátka nečinila vhodné podmínky pro zapojování dětí do nových skupinových aktivit a celkově totálně utlumila jakýkoli společenský život. Nicméně jistě je nutné v tomto případě zvážit rovněž aspekt maloměsta, tedy toho, zda by účast byla větší i bez výše uvedených událostí. Na základě řízeného rozhovoru s realizátorkou skupiny je potřeba konstatovat, že region města Milevska je celkem malou oblastí, kde se lidé vzájemně dost znají a roli pro menší zapojení dětí může hrát i obava, aby dítě „někde nevykládalo, jak to máme my doma“.

Zpětná vazba od dětí, které se #Popec_a(r)tu účastnily byla na základě zjištění asistentky veskrze pozitivní, děti se rády účastnily aktivit i probíraných témat. Velmi zajímavá a oblíbená pak pro ně byla zejména muzikoterapie.

V případě hodnocení odborné asistentky, která působila jako vedoucí skupiny, byla aktivita vnímána sice pozitivně z hlediska konceptu, ale poměrně problematicky z hlediska celkové realizace. Značnou roli v celé záležitosti jistě sehrála i pandemie, která sama o sobě zapříčinila řadu odchylek od původního plánu, a tedy i ze strany realizátorů bylo mnohem obtížnější aktivitu alespoň na určité úrovni zrealizovat. Kladně byla vnímána skutečnost, že došlo k vytvoření bezpečného prostoru pro děti, kde bylo možné rozebírat nejrůznější témata a kde děti mohly trávit svůj volný čas. Navíc s dětmi, které se setkání účastnily pravidelně bylo možné rozebrat i hlubší témata. Nicméně i přes řečené pozitivní aspekty realizace aktivity by shrnutím bylo prohlášení že „*představa se zde ne zcela potkala s realitou*“. Celkově odborná asistentka hodnotila aktivitu jako velmi dobrou zkušenost s pozitivním vlivem na děti. Nicméně v případě opětovné realizace by byly potřeba dílčí úpravy z hlediska formátu a propagace, tak aby služba byla lépe přijata širším okruhem rodin.

Celkově lze na závěr komentované části evaluace aktivity konstatovat, že stanovené **výstupy** aktivity (vytvoření skupiny a zajištění jejího fungování v době trvání projektu) byly jistě navzdory existujícím objektivním skutečnostem dodrženy – byť v částečně transformované formě, jež ale nakonec umožnila větší zapojení rodičů.

Shrnutí dle dotazů a okruhů nastavených v EP:

K tomuto rámcovému shrnutí je potřeba doplnit, že vlivem nutnosti provedení úprav aktivity dle pandemických opatření se otevřely nové možnosti způsobu realizace aktivity. Z tohoto důvodu byly původní dotazy EP doplněny o nové položky zaznamenávající nové atributy aktivity (nové položky jsou pro přehlednost uvedeny kurzívou).

Jaký byl o službu zájem?

Počet dětí, které se účastnily celkem	8 (většinou byla účast pravidelná)
Počet dětí na jednotlivých setkáních	3 – 4
Počet účastí (pravidelná vs. jednorázová účast)	Pravidelná (poměr 80:20)
Jak se účastníci o službě dozvěděli	Známí (osobní kontakt) – 100 %
<i>Aktivní zapojení rodiny</i>	<i>Ano – komunikace prostřednictvím rodičů, vytváření pracovních listů</i>
<i>Možnost využití konzultace pro rodiče</i>	<i>Ano – rodiče účastníků využili v hojně míře</i>
Nastavení služby	
Nejvíce oblíbené aktivity	Muzikoterapie – bubínky
Nejlépe fungující postupy	Řešení tématu na základě nějakého příběhu v úvodu, tak aby se děti byly schopné do situace lépe vcítit
Témata pro děti nezajímavá	Nebylo zaznamenáno, děti byly ochotné zabývat se všemi nabídnutými tématy
Hodnocení přínosu ze strany realizátorů	Aktivita jako taková jistě přínosná byla, děti se učily pracovat se svými emocemi, mohly v prostředí svých vrstevníků detailně probrat bolestivá témata. Vzhledem k celkové účasti a obecně zájmu rodičů není tato forma práce s dětmi ovšem shledána jako optimální a efektivní. Roli může hrát i efekt maloměsta a obava rodičů, aby děti nesdělovaly interní rodinné záležitosti.
Hodnocení přínosu ze strany účastníků	Děti, které setkání navštěvovaly pravidelně byly spokojené, obdobně také jejich rodiče, kteří se průběžně (a zejména během lockdownu) také zapojili.

5. Workshopy

Popis aktivity

Cílem aktivity workshopy bylo představit určené cílové skupině dětí téma emoce jako takové a následně poskytnout bezpečné prostředí k otevřené debatě. V rámci workshopu nazvaného „Rozvod rodičů očima dítěte“ měly být děti zábavnou a interaktivní formou seznámeny s tématem jako takovým, byly jim představeny pocity a emoce, s nimiž se mohou setkat. Po vytvoření prostředí důvěry a základního představení situace pak formou zapojení dětí do her a dialogu mělo dojít ke sdílení zkušeností nebo debatě mezi dětmi.

Vzhledem k novosti aktivity a rovněž snaze učinit ji pro děti co nejvíce atraktivní, byla daná aktivita realizována prostřednictvím nákupu služeb. Účastníky měly být samozřejmě i pracovníci projektu, tak aby bylo umožněno detailní představení tématu řešeného projektem.

Workshopy se měly uskutečnit celkem 6x, přičemž místem konání byly stanoveny prostory, kde děti tráví svůj volný čas – nízkoprahová centra, DDM nebo družina ZŠ. Celková doba workshopu byla nastavena na 2 hodiny.

Akce měla sloužit rovněž pro představení projektu jako celku, jeho dílčích aktivit a také zde byla představena a následně dětem distribuována kniha „*Dítě mezi dvěma světy*“, která vznikla jako jeden z výstupů projektu.

Stanoveným **výstupem** aktivity byla realizace definovaného počtu akcí. (Z níž následně vzešly také v rámci bagatelního rozsahu podpořené osoby).

Cílová skupina

Jako cílová skupina pro tuto aktivitu byly stanoveny děti ve věku 8 až 12 let. Jednotlivých workshopů se mělo zúčastnit 8 – 12 dětí tak, aby byla zachována intimita a alespoň určitá homogenost skupiny. Předpokladem bylo, že se akce uskuteční v různých zařízeních i v okolí města.

Použitá data a metody jejich získání

Již v konceptu projektu bylo uvedeno, že v rámci workshopu budou dětem rozdány dotazníky, které následně poslouží k lepšímu mapování rozvodové situace v oblasti. Data pro vyhodnocení této aktivity byla tedy získána jednak z dotazníků⁷ a následně rovněž ze zpětné vazby od dětí (formou přímých dotazů, děti byly dále vyzvány, aby případně i po přečtení knihy zaslaly zpětnou vazbu emailem). Forma dotazníků byla samozřejmě přizpůsobena respondentům – dotazník obsahoval několik základních otázek, odpovědi pak byly v několika případech formou písemného doplnění (zcela otevřená odpověď) ale ve většině případů se jednalo o hodnocení prostřednictvím vybarvení smajlíka (pětistupňová škála od smějícího po mračícího). Vzor nevyplněného dotazníku viz níže:

⁷ Vyplněné dotazníky jsou případně k dispozici v archivních materiálech k projektu.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

DÍTĚ MEZI DVĚMA SVĚTY CZ.03.2.X/0.0/0.0/17_076/0011395	HODNOTÍCÍ DOTAZNÍK	Centrum mladé rodiny Milísek, z.s. Sažinova 763, Milevsko IČ 22835873
---	---------------------------	---

Škola Datum

Jak bys ohodnotil/a program?

Program mě bavil:

Program byl pro mě přínosný:

Program obsahoval zajímavé informace:

Něco jsme se naučil/a:

Napiš ve dvou bodech, co tě na programu nejvíc zaujalo:

1)

2)

Jak bys ohodnotil/a ty, kteří vedli program:

Naslouchali mi, když sem měl/a slovo:

Dokázali upoutat mou pozornost:

Vyjadřovali se srozumitelně:

Důvěřoval/a jsem jim:

Co sis z programu zapamatoval/a:

.....

.....

Cítil/a ses zde pohodlně:

Kdyby ses potřeboval/a s někým poradit, svěřit se, obrátil/a by ses na naši organizaci?

Dále byla využita metoda řízeného rozhovoru s realizátory akce – pracovníci centra, které se akcí samozřejmě také aktivně zúčastnily.

Evaluace aktivity workshopy

Vlivem pandemické situace došlo k úpravě plánu konání akcí, a to jak z hlediska očekávaného harmonogramu, tak rovněž místa konání. Za přísných hygienických pravidel a vzhledem k dobrému jménu a kontaktům Centra v místě realizace bylo umožněno uskutečnění workshopů s dětmi na místních základních školách (tj. nikoli v rámci vyložené volného času dětí).

Workshopy se uskutečnily v červnu 2021, proběhlo všech původně plánovaných 6 akcí s tím, že celkem se zúčastnilo 71 dětí. Zúčastněné děti byly ve věku 8 – 12 let (konkrétně dle jednotlivých workshopů 2.C 10 a 12 dětí, 3.B 10 a 9 dětí a 4. B 15 a 15 dětí).

Setkání bylo vedeno profesionální organizací Jak dál, resp. program jako takový zaměřený na téma „*Jak zvládat emoce*“ byl veden 2 loutkami Eminkou a Emoušem. Celkově byl pak program workshopu uzpůsoben problematice zaměření projektu a knize, která v rámci projektu vznikla. Na začátku setkání proběhlo seznamovací kolečko, kde se všichni vzájemně představili, proběhlo úvodní povídání o emocích. Děti se mohly zapojovat již v této fázi, říkaly, jaké emoce znají. Dále se střídaly části více povídací a vysvětlovací s těmi interaktivními a komunikačními (např. dětem byly promítány divadelní kousky o emocích a následně o nich byla vedena debata). Součástí workshopu byly také hry pro celkové odlehčení atmosféry.

V rámci dvouhodinové akce byl dětem v návaznosti na probíraná témata představen také projekt, jeho jednotlivé aktivity a bylo jim řečeno, jak by se také v případě zájmu mohly zapojit (oni - v rámci svépomocné skupiny nebo případně také jejich rodiče - v rámci poradenství nebo kulatých stolů). Dětem byla také představena kniha „*Dítě mezi dvěma světy*“, jež byla v závěru akce dětem rozdána. Děti byly vyzvány, aby případně po přečtení knihy zaslaly zpětnou vazbu nebo případné dotazy.

Průběh a limity aktivity

V úvodu vyhodnocení této aktivity je potřeba poznamenat, že právě tato aktivita je jednou z těch, které byly pandemickými událostmi zasaženy poměrně hodně. Bylo potřeba upravit harmonogram konání, resp. jen díky dobrému jménu centra bylo možné akce uskutečnit, přičemž vše se nakonec povedlo provést v rámci jednoho měsíce (ještě, než se děti rozutekly na prázdniny). Celkovou atmosféru akce rovněž značně narušovala skutečnost, že všichni zúčastnění museli mít po celou dobu respirátory, což v případě workshopu zaměřeného na emoce je značnou překážkou (zakrytý obličej neumožňuje ukázat emoce).

Na rozdíl od původního plánu se aktivita uskutečnila nikoli v rámci volného času dětí (družina, nízkoprahové kluby) ale přímo ve výuce. I v návaznosti na to se jednotlivých setkání zúčastnilo více dětí, než bylo původně v plánu (plán počítal s účastí maximálně 12 dětí, reálně bylo na jednom workshopu maximálně až 15 dětí). Daná skutečnost ale neměla na efektivitu akce žádný vliv – děti naprosto neměly problém zapojit se do komunikace, neměly problém o nejrůznějších probíraných tématech mluvit. Důvodem byla jistě i skutečnost, že děti pocházely z jedné třídy, vzájemně se znaly a netrpěly tedy ostychem mluvit před sebou. Změnu původního plánu lze tedy v tomto případě hodnotit jako pozitivní, neboť došlo k oslovení širšího okruhu dětí.

Hodnocení - děti

Po vyhodnocení dotazníků vyplněných přímo dětmi⁸ po konání akce je možné říci, že akci hodnotily skutečně pozitivně. Odpovědi na první set otázek zjišťující **hodnocení programu** se pohybovaly ve většině případů v rozmezí 2 nejvíce usměvavých smajlíků. Hodnocení nižší se vyskytla velmi sporadicky (příčemž zde se jedná o prostředního smajlíka). Při výzvě, aby děti ve 2 bodech uvedly, **co je na programu nejvíce zaujalo** uváděly např.: „*hry, zábava, emoce – autobus emoci, povídání o Emince a Emoušovi, video*“ ale také to, že poznaly (naučily se pojmenovat) množství nových emocí. Druhý set otázek vyzýval děti, aby **ohodnotily realizátory workshopu** (tj. jaká byla zpětná vazba, zda se podařilo vytvořit prostředí důvěry nebo zda byl výklad dětem srozumitelný). I zde bylo celkové hodnocení velmi kladné – využita byla škála 2 nejvíce směřících se emotikonů.

Z hlediska celkové efektivity akce by se však dal za nejpodstatnější považovat dotaz, **co si děti z celé akce zapamatovaly**. Jednalo se o otevřený dotaz, takže děti musely své odpovědi skutečně naformulovat samy. V rámci dodaných odpovědí se samozřejmě objevila celá škála možností, za podstatné a celkově pro zpětnou vazbu realizátorům velmi pozitivní však považujeme to, že ve větší polovině případů se v odpovědích objevovala slova jako „*všechny emoce jsou potřeba*“, „*naštvaní a smutek jsou správné*“, „*různé druhy emocí*“. Což je přesně ta zpráva, kterou mělo sezení zanechat.

Při hodnocení toto, **zda se děti při akci cítily pohodlně** opět zcela převážily kladné reakce, čímž děti potvrdily i dojem realizátorů, že vše proběhlo v atmosféře otevřenosti a důvěry.

Poslední dotaz šetření zjišťující, zda by se děti v případě problému obrátily s prosbou o pomoc na centrum je nutné z pochopitelných důvodů považovat za poměrně komplikovaný, nicméně i v tomto případě děti většinou odpovídaly kladně (střední, či více usměvavý smajlík).

Hodnocení - realizátorky

Pozitivní zkušenost s celou akcí lze potvrdit také z reakcí realizátorek, které se v rámci vedeného řízeného rozhovoru shodly na tom, že uskutečnit vše bylo sice „*velice náročné, ale určitě to stálo za to*“. Práce s dětmi proběhla hladce, děti se aktivně zapojovaly do představených činností a pozitivně reagovaly na přednášenou tematiku. V rámci konkrétních hodnocení jednotlivých realizátorek zazněly věty typu: „*děti byly od počátku aktivní součástí celé akce, bylo patrné, že je zvolený formát her a otevřené diskuze velmi zaujal*“, „*bylo vidět, že děti se chtěly samy zapojit, což bylo patrné už v rámci úvodního kolečka zaměřeného na základní seznámení a představení – i později během her a debat bylo jejich zapojení velmi aktivní, děti se ptaly a celkově svým přístupem pomohly vytvořit výbornou atmosféru akce, vytvořené klima pak motivovalo i bázlivější děti aby se ptaly a zapojily*“. Dětem byla také představena kniha projektu „*Dítě mezi dvěma světy*“, zajišťující osvětu pro děti zažívající rozvod nebo rozchod rodičů.

Aktivitu jako takovou lze tedy i po všech peripetiích, s nimiž bylo nutné se vypořádat, zhodnotit jako mimořádně úspěšnou, a to jak z hlediska realizace, tak zejména z hlediska dopadu. Děti byly s průběhem i obsahem akce velmi spokojené, výklad i jeho forma pro ně byly srozumitelné. Ze zpětné vazby i hodnocení bylo patrné, že předání informace zejména o negativních emocích skutečně úspěšně proběhlo. I v budoucnu tak mohou děti z nabytých znalostí čerpat a využít je při zvládnání životních

⁸ Dotazník byl sestaven tak, aby odpovídal mentálním schopnostem dětí ve věku 8 – 12 let, tj. děti byly schopné dotazník samostatně vyplnit.

situací. Dále byla akcí mimo jiné oslovena poměrně široká skupina dětí, které byly seznámeny s činností centra a jeho aktivitami.

Realizaci akcí podobného typu lze v návaznosti na výše uvedené do budoucna jen doporučit.

Shrnutí dle dotazů a okruhů nastavených v EP:

Stejně jako v předchozím případě, komentáře, popřípadě další dotazy nebo doplnění jsou uvedeny kurzívou.

Jaký byl o službu zájem?	
Počet účastníků akce celkem	71
Počet zúčastněných subjektů	<i>2 (místní ZŠ, jež po dohodě umožnily realizaci akcí ve třídách vhodného věku žáků), proběhlo plánovaných 6 workshopů</i>
Zájem o případnou další spolupráci	<i>Na obecné úrovni jistě, nicméně akce nebyly provedeny tam, kde bylo původně zamýšleno. Lze nicméně očekávat, že vzhledem k úspěchu a nadstandardním vztahům je možné spolupráci očekávat i do budoucna.</i>
Byl zájem ze strany dětí zapojit se? (nebo byly spíše pasivní)	Děti se zapojovaly naprosto bez problémů.
Nastavení služby	
Jaká část (forma) workshopu byla pro děti nejvíce zajímavá?	Hry, zobrazení emocí, povídání loutek.
Klienti:	
Byl zájem ze strany dětí účastnit se dalších aktivit projektu?	Dotaz je komplikované vyhodnotit i vzhledem ke skutečnosti, že workshopy se odehrály již prakticky na konci projektu. Za zásadní přínos ovšem považujeme, že děti získaly informaci i činnosti Centra a mohou tak případně i v budoucnu využít jeho služeb.
Hodnocení přínosu ze strany realizátorů	
	Velice pozitivní. Průběh akce i následný dopad na děti ve smyslu zapamatování si obsahu a jeho základních poselství je potřeba posoudit jako mimořádně úspěšné.

6. Osvětová a informační kampaň

Součástí projektu bylo také zaměření na osvětovou a informační kampaň ohledně problematiky negativních dopadů rozvodových nebo rozchodových dějů na rodinu a děti a jejich možné prevence, včasného zachycení, nebo alespoň možných řešení a pomoci. Tato kampaň byla průběžně naplňována realizací jednotlivých aktivit, přičemž nejvíce relevantní byla jistě **aktivita 7 Kniha, analytické a strategické dokumenty**, jež byla zaměřena na zpracování materiálů a podkladů určených pro distribuci samozřejmě přímým účastníkům projektu, ale také všem dalším aktérům jako organizace pracující s dětmi a rodinami, úřady, či jiné instituce zabývající se relevantní tematikou, školy, školská zařízení, anebo samozřejmě také přímo veřejnost.

V rámci aktivity 7 bylo stanoveno celkem 5 výstupů spadajících do definice indikátorů. Nad rámec tohoto základního nastavení pak byly průběžně vytvářeny podklady typu brožura, leták, popřípadě prezentace, tak aby došlo k maximalizaci efektu oslovení širokého spektra aktérů. Při tvorbě těchto výstupních podkladů pak byl primárně respektován princip použitelnosti pro koncového uživatele, tj. např. v případě knihy určené pro děti byla tato zpracována ilustrativní formou tak, aby se děti orientovaly a vše pro ně bylo srozumitelné. Oproti tomu více analytické texty určené spíše pro využití interní nebo řekněme úřední byly sepsány více odborně. Třetí kategorií textů pak byly písemnosti, jejichž cílem bylo oslovení rodin a veřejnosti – zde byl pak volen styl více atraktivní, moderní, obrázkový a názorný.

Šíření všech materiálů probíhalo kromě samotných aktivit projektu vždy také prostřednictvím využití webových stránek Centra. O existenci jednotlivých konkrétních výstupů byly vyrozuměny také relevantní spolupracující subjekty Centra. Projekt jako celek i jeho dílčí aktivity, tak jak byly postupně realizovány byly vždy rovněž avizovány v místním tisku.

Mezi fáze projektu, kde docházelo k přímému oslovení největších skupin osob určitě patřily skupinové aktivity projektu, tedy kulaté stoly (určené pro rodiče, nebo dospělé osoby pečující o děti), konference (dospělí) a workshopy (děti). O úspěšnosti takto vedené kampaně (kombinace přímého oslovení v rámci vykonávaných aktivit a uveřejňování výsledků na webu nebo v místních médiích) hovoří i skutečnost, že většina účastníků projektu se o možnosti zapojit se dozvěděla prostřednictvím známých, popřípadě ještě také z webu.

Specifická pozornost, co se oslovení veřejnosti týká byla věnována knize „Dítě mezi dvěma světy“. Kniha byla distribuována dětem během všech akcí projektu a zejména pak v rámci workshopů. Zároveň byla poskytnuta rovněž organizacím, které s dětmi pracují, čímž došlo k dalšímu duplikačnímu efektu.

Popis průběhu kampaně

Osvětové a informační kampani nebyla v projektu věnována žádná samostatná aktivita ani kapitoly rozpočtu, celá činnost tak byla prováděna v podstatě jako nadstavba projektu, a to zejména s ohledem na zařazení inovativních a pilotních aktivit projektu. Cílem tohoto postupu bylo představení aktivit projektu (zejména mediační služby a svépomocné skupiny) a také celkově uvést mezi širší veřejnost regionu problematiku rozvodových a rozchodových situací a následně i možností, jak k těmto životním událostem přistupovat, tak, aby došlo k co největšímu omezení eskalace konfliktů a snížily se negativní dopady na celou rodinu a primárně na děti.

Kampaň probíhala postupně dle realizace jednotlivých aktivit projektu. V úvodu realizace projektu byly vytvořeny propagační letáky a brožury informující o projektu jako takovém a jeho dílčích aktivitách.

Tyto podklady byly uveřejněny na webových stránkách Centra a také v místním tisku. Při zahájení dílčích aktivit pak byly informace směrem k cílové skupině ale také širší veřejnosti či dalším subjektům působícím v sociální oblasti zaměřeny zejména na inovativní prvky typu mediační služba (představení nástroje mediační služba byl například věnován samostatný kulatý stůl). Postupně pak vznikaly také odborné výstupy aktivity 7 – veškeré analýzy byly uveřejněny na webových stránkách Centra a zároveň o jejich vzniku byli informováni účastníci projektu a také příslušné organizace v regionu.

Samostatnou kapitolou byl vznik knihy „Dítě mezi dvěma světy“ – jelikož se jedná o svého druhu jedinečný materiál, byla i jeho propagaci věnována značná pozornost. Kniha byla samozřejmě představena v rámci jednotlivých aktivit projektu, resp. byla věnována dětem účastnícím se svépomocné skupiny a také dětem na workshopech. Vzhledem k charakteru knihy o její další distribuci projevil zájem i další organizace pracující s dětmi s nimiž byla v rámci projektu navázána spolupráce.

Organizace, se kterými byla v návaznosti na projekt navázána spolupráce a které dále pomohly v distribuci výstupů vytvořených v rámci projektu: OSPOD města Milevska, Charita Milevsko, Azylový dům pro matku a dítě Veselíčko, Pedagogicko – psychologická poradna Písek, ARKÁDA Písek, Sociální služby Milevsko, I. A II. Základní škola Milevsko, Mateřská škola Milevsko, PORTUS Prachatice.

O projektu a jeho aktivitách a výstupech bylo průběžně informováno také samo město Milevsko v podobě odboru sociálních služeb. Odborem sociálních služeb města bylo dokonce v říjnu 2021 vydáno vyjádření k projektu potvrzující stávající úspěšnou spolupráci a celkovou potřebnost realizace obdobných aktivit, jež „*přispívají k posilování rodičovských kompetencí, posilování rodinných vztahů a v konečném důsledku ke zlepšení péče o děti*“⁹.

Veškeré výsledky, výstupy a zkušenosti projektu byly účastníkům, zástupcům spolupracujících organizací a dalším případným zájemcům souhrnně představeny v rámci závěrečné konference k projektu, jež zároveň poskytla ucelený pohled na celkovou úspěšnost realizace projektu.

7. Projekt a jeho data

Před úplným závěrem práce ještě krátce pro kompletní kontext představíme celková čísla projektu. Data vycházejí z dotazníkových šetření, která byla i v zájmu průběžného monitoringu průběžně sbírána mezi účastníky projektu. Šetření se zúčastnilo 91 osob.

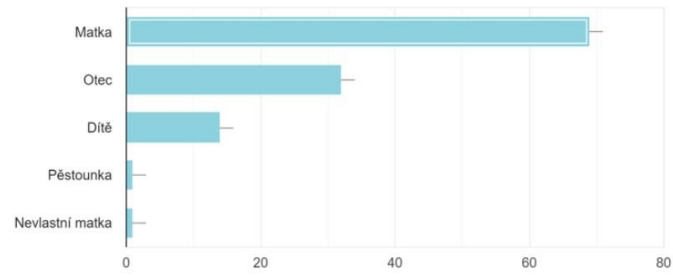
Do projektu se určitým způsobem (různou měrou podpory) celkově zapojilo více než 90 dospělých osob a 85 dětí.

Z hlediska charakteru podpořených osob se nejčastěji jednalo o ženy – matky, se středoškolským vzděláním (SŠ s maturitou) žijící ve vztahu nebo vdané. Většina účastníků projektu bylo zaměstnaných. Jak už bylo avizováno výše, účast na projektu byla v drtivé většině dobrovolná a účastníci se o možnosti zapojit se dozvěděli nejčastěji prostřednictvím známých.

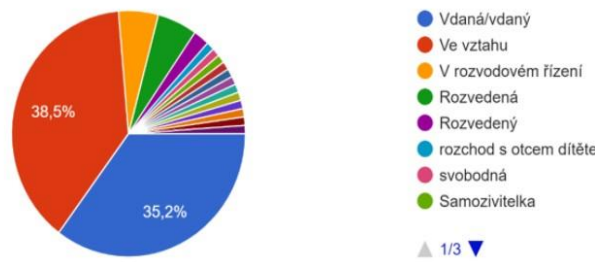
⁹ Viz. Vyjádření k projektu „Dítě mezi dvěma světy“ pro Centrum mladé rodiny Milísek, z.s. se sídlem Sažinova 763, 399 01 Milevsko – vyjádření je k dispozici v dokumentaci k projektu.

Více viz níže uvedené grafy:

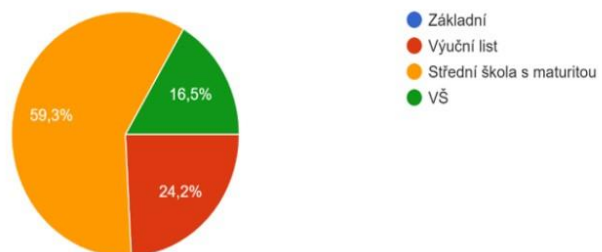
Účastník:
91 odpovědí

Rodinný stav:
91 odpovědí

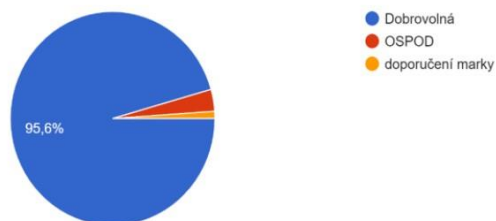
Vzdělání
91 odpovědí

Pracovní situace
91 odpovědí

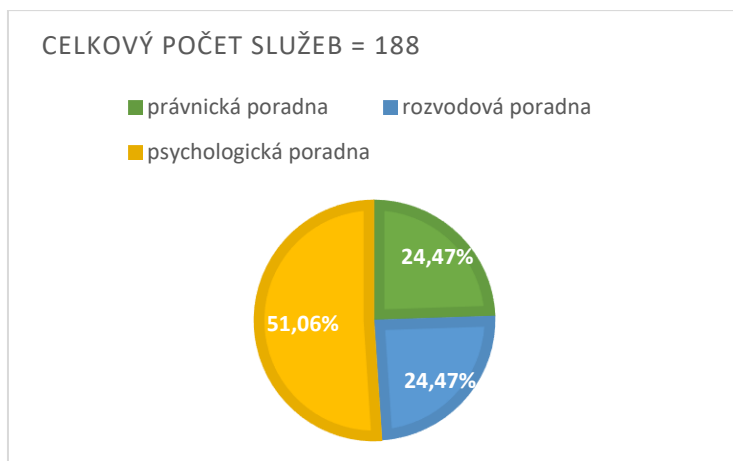

Byla vaše účast dobrovolná na doporučení OSPOD, či jiné instituce? Napište jaké
91 odpovědí

Kromě aktivit, které byly v rámci této evaluace představeny detailně byla projektem poskytována také poradenská činnost – sociální poradna jako taková, právní poradenství a psychologické poradenství. Všechny tyto služby zaznamenaly velký zájem účastníků a lze konstatovat, že byly dle svých možností skutečně využívány a vytíženy.

Přehled poměru využití jednotlivých služeb v rámci poradny:

Z hlediska absolutních čísel pak nejvyužívanější službou bylo psychologické poradenství (evidováno bylo 96 klientů) s tím, že převažovaly jednorázové konzultace (69 ku 27 dlouhodobým). Následovaly rozvodová poradna a právní poradenství (k datu vypracování tohoto hodnocení se údaje o počtu podpořených klientů pohybovaly u poradny i právníka na stejné úrovni 46 podpořených osobách). I u ostatních služeb poradny převažovaly jednorázové konzultace nad dlouhodobými. Celkově pak služby poradny využily více ženy oproti mužům (v poměru cca 1 ku 4).¹⁰

Z hlediska uvedených čísel podpory v rámci poradny je nutné ještě doplnit, že v projektu docházelo rovněž ke kumulované podpoře pro jednu osobu – tj. totožná osoba využila nejdříve služby rozvodové poradny, následně se účastnila mediace anebo mohla využít například porady právníka. K této kumulaci došlo zhruba v jedné třetině případů (z celkového počtu 91 osob, jež se zúčastnily dotazníkového šetření, tj. byly do projektu zapojeny ve větší míře například využitím služby a nikoli „pouze“ účastí na kulatém stole nebo jakožto rodič dítěte docházejícího do svépomocné skupiny, došlo ke kumulaci využití služeb ve 33 případech) s tím, že nejčastěji byly využity 2 služby (3 a více služeb bylo využito jen v 5 případech).

Poslední aktivitou, jež ještě nebyla zmíněna, byly kulaté stoly. Skupinová aktivita určená pro rodiče a rodinné příslušníky dětí. Cílem bylo opět vytvořit otevřené prostředí pro osvětu, sdílení informací a zkušeností s nejrůznějšími aspekty rozchodových a rozvodových situací. Tato aktivita byla vzhledem ke svému charakteru (setkání více osob) více zasažena koronakrizí. I přes to se ale podařilo uskutečnit několik setkání a naplnit tak základní cíle a očekávané výsledky aktivity. Hodnocení ze strany účastníků i realizátorů bylo veskrze pozitivní, nevyskytla se žádná zásadní interní připomínka vyžadující revizi původního plánu aktivity.

Hodnocení projektu – realizátoři

Kromě kvantitativních dat ukazujících konkrétní průběh a výsledky projektu byli v rámci vedených rozhovorů požádáni sami realizátoři, aby projekt zhodnotili ze svého subjektivního pohledu, popřípadě aby také vnesli nějaká doporučení nebo připomínky, co se v praxi osvědčilo a co případně nikoli.

Projekt byl celkově hodnocen jako velmi úspěšný – a to i přes nutnost vypořádat se s objektivními komplikacemi a jimi vyvolanými změnami projektu. Pozitivně byla hodnocena zejména činnost poradny, která byla skutečně plně vytížena, a to v rámci všech nabízených služeb. Kladnou zpětnou vazbu si odnesl rovněž pilotní nástroj zavedení mediační služby, a to jak z hlediska celkové osvěty (zlepšení informovanosti společnosti v regionu) tak zejména z pohledu vykonané praxe, jež si u podpořených klientů získala značnou oblibenost.

Vyzdvížena byla také aktivita workshopů a skutečnost, že v rámci projektu byla vytvořena dětská kniha, o níž již během realizace projektu začaly projevovat zájem i jiné organizace pracující se stejnou cílovou skupinou. Také zájem malých čtenářů a jejich zpětná vazba dokazuje, že kniha byla zpracována odpovídajícím způsobem a že děti zaujala.

¹⁰ Data vycházejí z formulářů pro realizátory a také z informací určených pro monitoring projektu (počet podpořených osob apod.).

Závěrečná část – celkový výsledek evaluace

Cílem projektu Dítě mezi dvěma světy byla komplexní podpora pro rodiny procházející nějakým krizovým obdobím, nejčastěji spojeným s narušením nebo rozpadem vztahu rodičů s tím, že smyslem poskytované podpory mělo být preventivní působení nezdravých dopadů těchto situací na rodiny a zejména na děti. Součástí projektu pak bylo rovněž oslovení veřejnosti a představení tématu jako takového včetně inovativních možností řešení komplikovaných rodinných situací.

V návaznosti na provedená šetření a získané údaje lze konstatovat, že očekávané a stanovené cíle projektu byly ve všech směrech naplněny. Realizací jednotlivých aktivit došlo k zajištění funkčnosti dílčích prvků a platforem (od zpracování informačních a podkladových materiálů, přes otevření a provoz poraden a oslovení dětí v rámci svépomocné skupiny a workshopů po zajištění rozšíření povědomí o činnosti centra a možnostech řešení rodinných krizí), čímž byla podpora zajištěna poměrně širokému okruhu účastníků projektu. Zároveň realizace projektu (a to i s ohledem na ztížené podmínky vlivem pandemie) ukázala případné rezervy a možnosti, jak některé aktivity realizovat lépe – to zejména s ohledem na specifické potřeby účastníků (konkrétně např. lepší propagace, zvýšení četnosti služby apod.).

Stanovené cíle, indikátory a výstupy aktivit byly taktéž naplněny – k určitým odchylkám došlo pouze v případě původních odhadů účastníků z cílových skupin, kdy v některých případech byla původní očekávání výrazně překonána (původní odhad účasti dospělých činil 40 osob, přičemž projektu se zúčastnilo více než 90 dospělých osob) a naopak v případě odhadu zapojení dětí očekávaná hodnota dosažena nebyla (oproti původnímu plánu cca 100 dětí se do projektu zapojilo různou měrou 85 dětí).

Celkový impakt inovačního řešení projektu jako celku lze vyhodnotit jako veskrze pozitivní, většina pilotně zavedených nástrojů – workshop a mediační služba – se velmi osvědčila. Byly zde doloženy kladné změny u koncových beneficentů služby a to již v době konání projektu: v případě mediační služby bylo patrné zkrácení doby řešení konfliktů a tedy zkrácení doby stresové situace pro členy rodiny a také došlo k posunu vnímání dané situace u dětí, kterým se ulevilo a lépe se v situaci orientovaly; v případě workshopů také došlo k prakticky okamžitému promítnutí účinků realizace mezi dětmi s tím, že tyto byly schopné lépe se orientovat v prostředí emocí a pochopily, že i negativní emoce jsou běžnou součástí života.

Zajímavé výsledky přinesla také realizace a pilotní ověření svépomocné skupiny. Zde při vyhodnocení všech vstupních proměnných a zejména atributů jako přínos vs. náklady vyšlo, že služba, tak jak byla nastavena se v prostředí regionu příliš neosvědčila. Oproti původnímu očekávání se zapojilo méně dětí, a i přes skutečnost, že tyto děti byly s podobou služby spokojeny, z hlediska celkové efektivity by svépomocnou skupinu do budoucna bylo potřeba řešit jinak.

Závěrečné doporučení

Závěrem lze tedy konstatovat, že do budoucna by z hlediska projektem realizovaných inovativních aktivit bylo vhodné dále se zaměřit na pokračování poskytování mediační služby, a to minimálně ve stejném formátu jako v průběhu projektu, popřípadě samozřejmě i ve formě rozšířenější. Z hlediska osvěty mezi dětmi se jako velmi vhodný a atraktivní nástroj ukázaly interaktivní workshopy, na něž děti reagovaly velmi pozitivně. Zároveň by určitě bylo vhodné věnovat větší pozornost také osvětě nejen mezi veřejností, ale zejména mezi její institucionální částí – více se zaměřit na cílenou kampaň pro lékaře, sociální pracovníky, psychology apod.

Zdroje

ČSÚ: https://www.czso.cz/documents/11256/35330523/3307_souhrn.pdf/fe5f986f-1edb-43b6-b981-7da63f0e0d0e?version=1.9